Dzikie zwierzęta

w mieście

Dziki

w mieście

Projekt dofinansowany z budżetu
Miasta Poznania w ramach zadania
Centrum Inicjatyw Lokalnych – Regrantingowe

Niniejsze opracowanie powstało w ramach inicjatywy pn. „Miasto nie jest domem dla dzikich zwierząt". Celem działania było pobudzenie oraz ożywienie społeczności lokalnej wokół przygotowania programu edukacyjnego związanego z zachowaniem się w sytuacji spotkania dzikiego zwierzęcia w mieście.

Całe działanie realizowane było w ramach konkursu **„Centrum Inicjatyw Lokalnych – Regrantingowe 2021"** finansowanego z budżetu Miasta Poznania.

Centrum Inicjatyw Lokalnych – Regrantingowe 2021 wspiera mikrograntem organizacje pozarządowe oraz grupy nieformalne na terenie Miasta Poznania, które pragną podjąć wspólne działania wzmacniające i pobudzające aktywność społeczną w tym działania na rzecz wspólnej przestrzeni mieszkańców (ulicy, osiedla, dzielnicy czy miasta). Dzięki temu wsparciu jest możliwe osiągnięcie celów o charakterze dobra wspólnego. Wspierane są działania wynikające z potrzeby danej społeczności i realizowana Z nią a nie tylko DLA niej, mieszczące się w sferze pożytku publicznego. Realizatorem CIL-R 2021 jest Wielkopolska Sieć Organizacji Pozarządowych „Działamy Razem".

Mikołaj Jakubowski ZO PZŁ w Poznaniu
Piotr Napierała ZO PZŁ w Lesznie
Karolina Krawiec
Wiesława Czerpińska

Ilustracje - Monika Burchardt

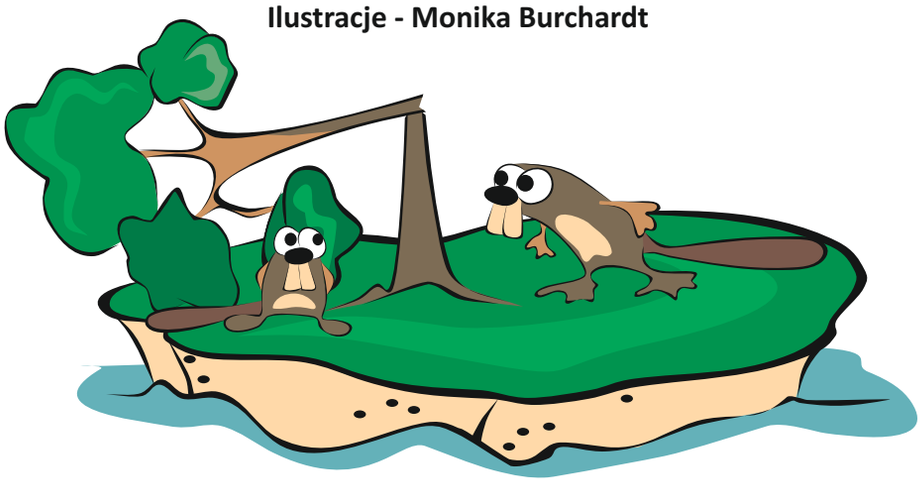

SIEĆ DZIAŁAMY RAZEM

Zwierzę jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę.

Na kim spoczywa formalny obowiązek opieki nad zwierzętami?

Minister właściwy do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw rolnictwa oraz Państwowej Rady Ochrony Przyrody i Polskiego Związku Łowieckiego, ustali, w drodze rozporządzenia, listę gatunków zwierząt łownych, uwzględniając podział na zwierzynę płową, grubą, drobną oraz drapieżniki. Dziki należą do zwierzyny łownej.
Obowiązek opieki nad zwierzyną łowną państwo scedowało na myśliwych. Zrzesza ich Polski Związek Łowiecki - czyli zrzeszenie działające na podstawie ustawy z dnia 13 października 1995 Prawo łowieckie.
Zgodnie z ustawą funkcjonujący w Polsce model łowiecki zakłada istnienie obwodów łowieckich o powierzchniach min. 3 000 hektarów. Regulacją populacji na terenach obwodów łowieckich zajmują się myśliwi zrzeszeni w kołach łowieckich. Do obowiązków myśliwych określonych w ustawie, należy między innymi:

- ochrona, zachowanie różnorodności i gospodarowanie populacjami zwierząt łownych;
- ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego na rzecz poprawy warunków bytowania zwierzyny;
- uzyskiwanie możliwie wysokiej kondycji osobniczej i jakości trofeów oraz właściwej liczebności populacji poszczególnych gatunków zwierzyny przy zachowaniu równowagi środowiska przyrodniczego;
- spełnianie potrzeb społecznych w zakresie uprawiania myślistwa, kultywowania tradycji oraz krzewienia etyki i kultury łowieckiej;

Bez działalności myśliwych, populacje poszczególnych gatunków mogłyby osiągnąć takie rozmiary, że ich obecność w naszym najbliższym otoczeniu nie byłaby społecznie i ekonomicznie akceptowalna. Dzika zwierzyna w niekontrolowanej zbyt dużej liczebności wyrządza ogromne szkody, zarówno w uprawach rolnych jak i leśnych.

Inaczej wygląda problem dzikich zwierząt w miastach. Tam opiekę nad nimi zobowiązany jest (na podstawie ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach) roztoczyć właściwy włodarz - prezydent miasta, burmistrz lub wójt. Fizycznie są to zadania dla straży miejskiej oraz biur zarządzania kryzysowego. Jakie są przyczyny, na czym polega realne zagrożenie wynikające z obecności dzikich zwierząt na terenach miejskich? Co możemy zrobić aby uniknąć ataku rozwścieczonego dzika? Kto może nam pomóc w sytuacji kryzysowej?

Zapraszamy do lektury!

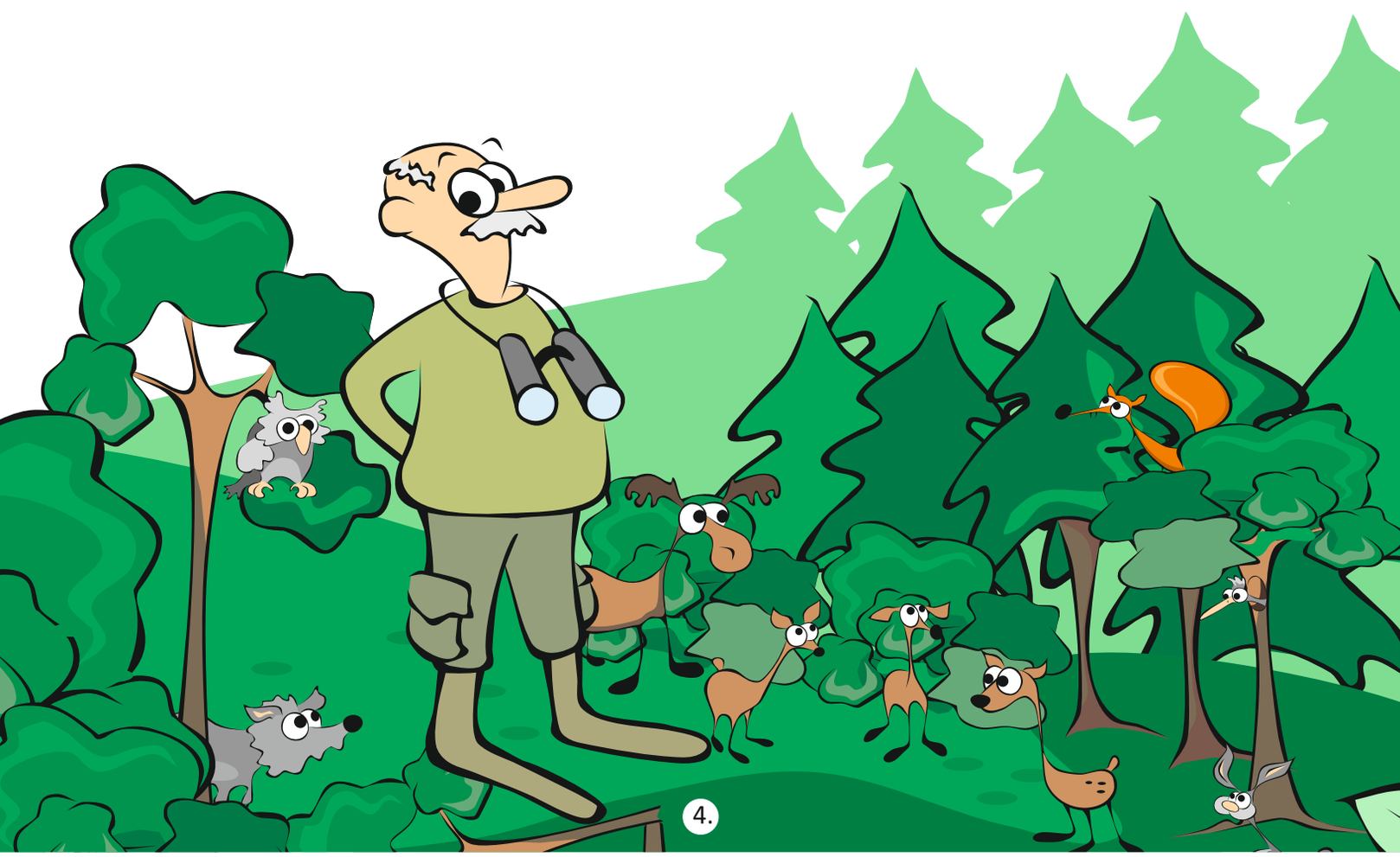

Słowniczek:

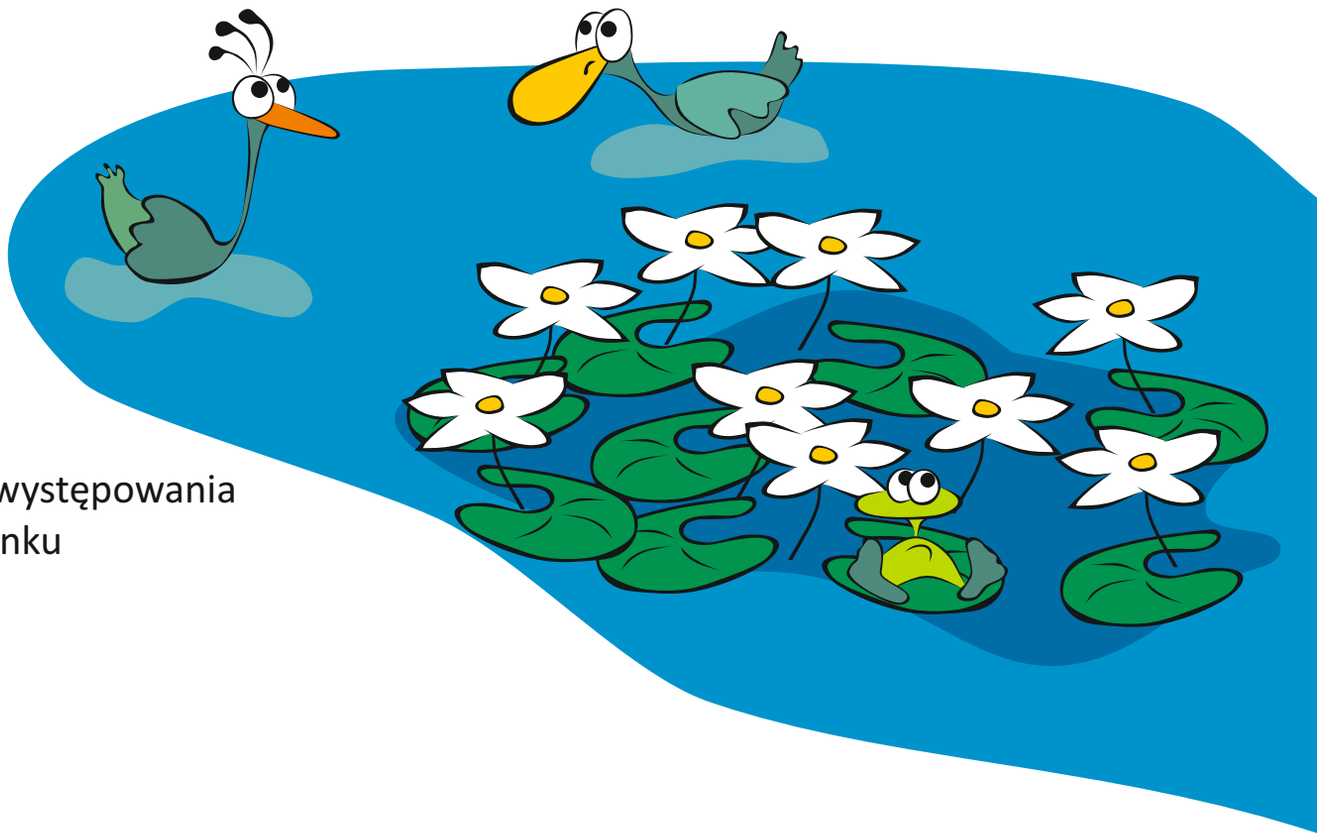

Biotop
środowisko występowania danego gatunku

Buchtowanie
rycie

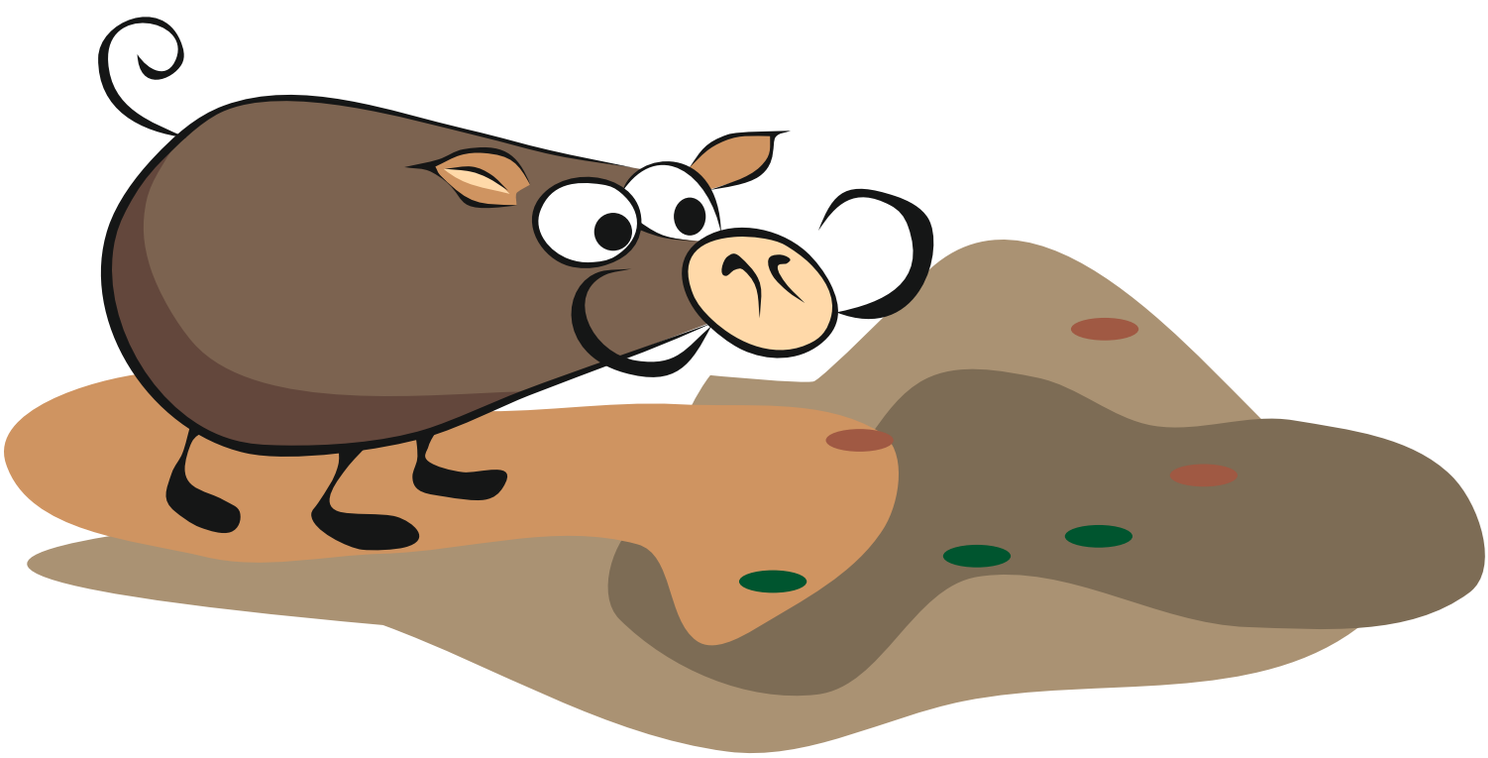

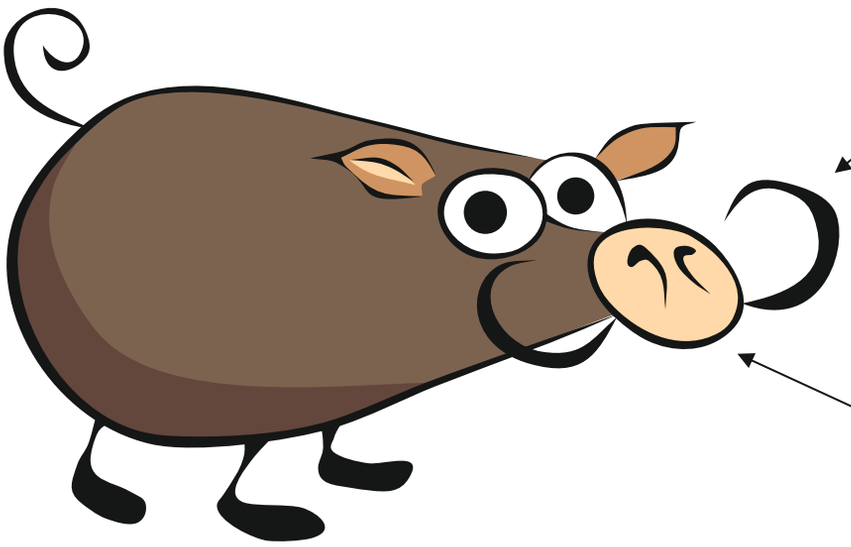

Szable
kły dzika

Gwizd
ryj

Odyniec
samiec dzika

Locha
samica dzika

Szarża
atak dzika

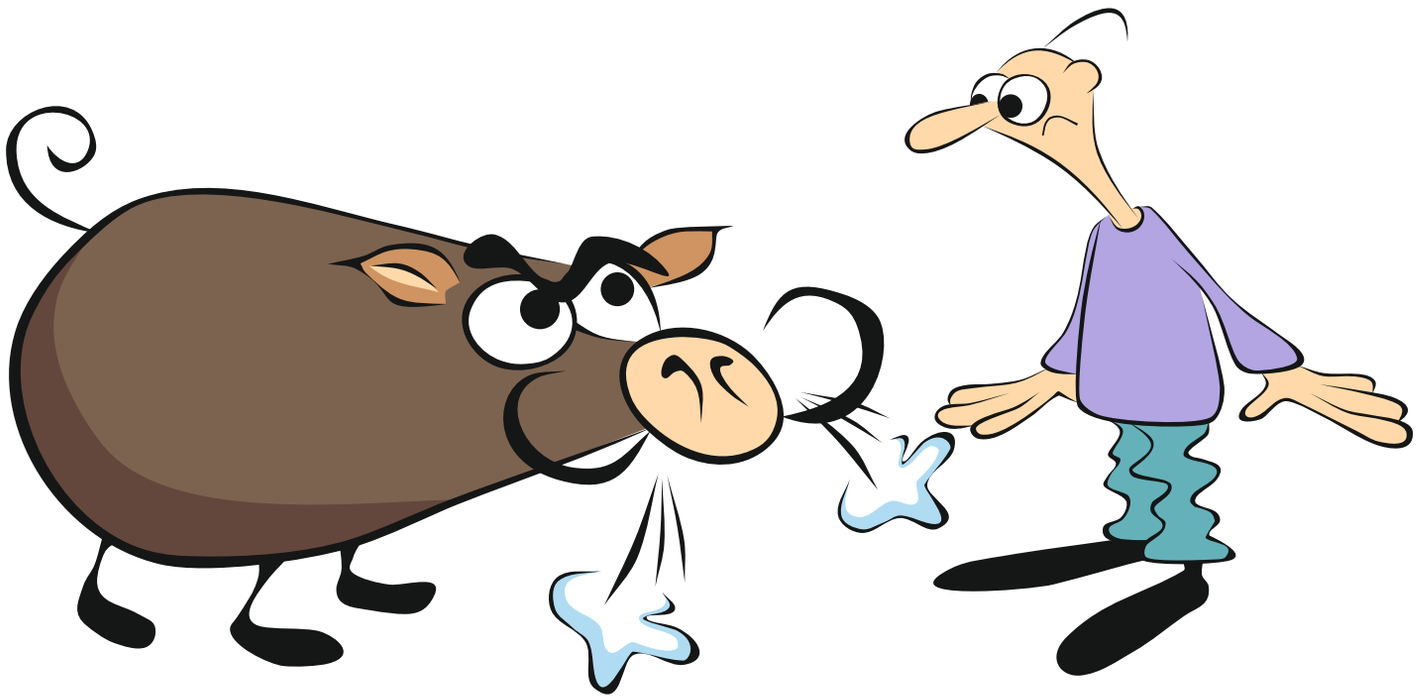

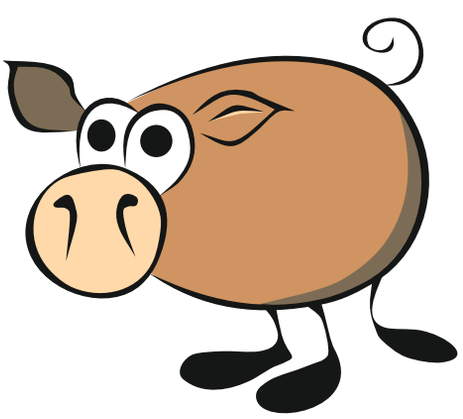

Warchlak
młody dzik

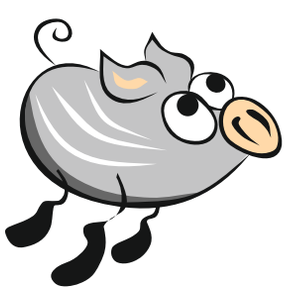

Pasiak
dziczy noworodek

Barłóg
legowisko

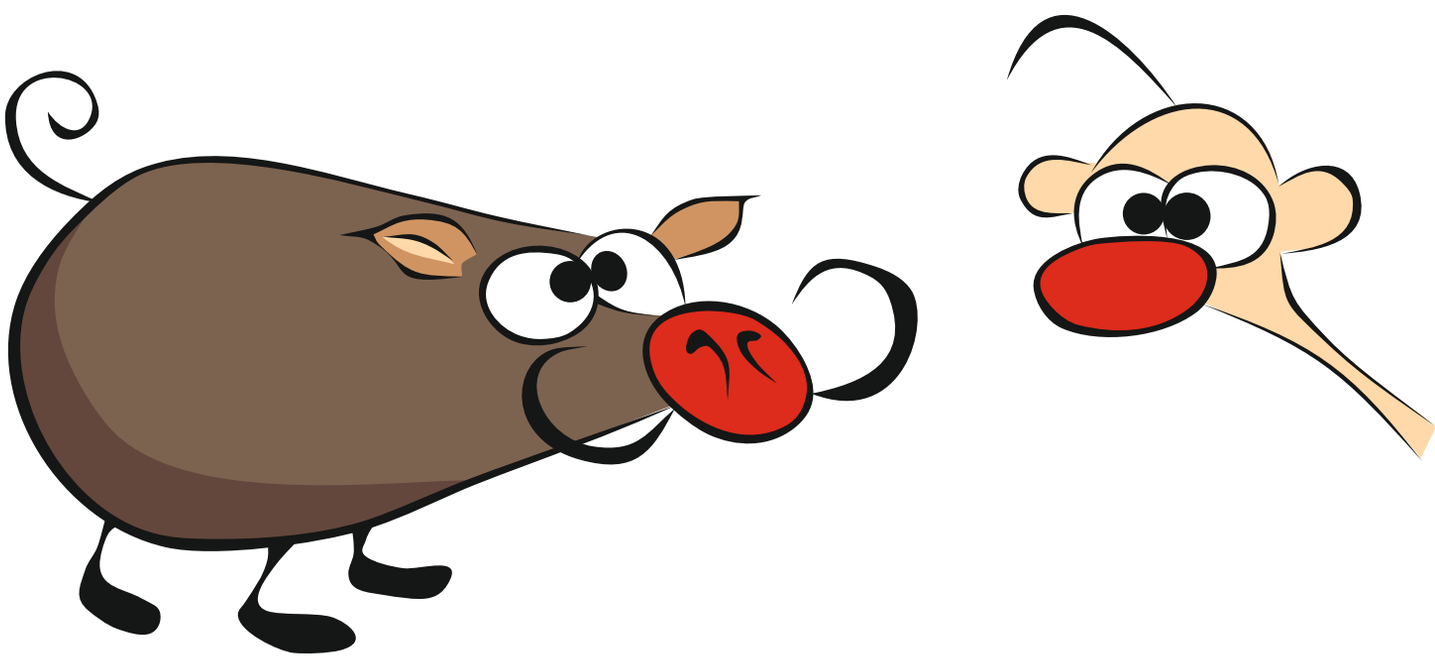

Zoonoza
choroby, które mogą być
przenoszone ze zwierzęcia na człowieka

Wataha
stado dzików

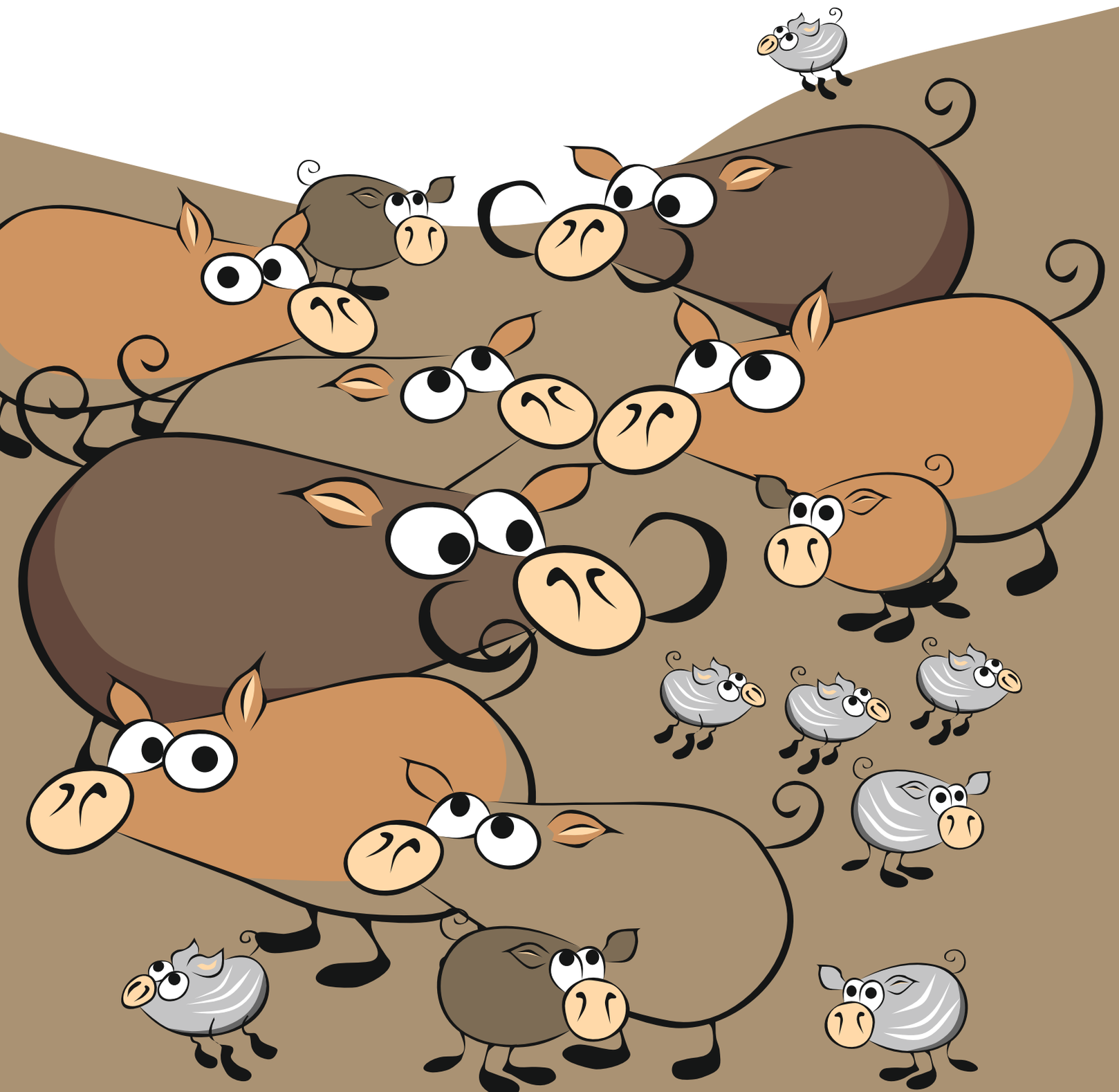

Dzika lekcja

Dzik to zwierzę należące do rodziny świniowatych - przodek świni domowej. Niezwykle inteligentny, zdolny do zasiedlania wszelkich biotopów. Dziki są wszystkożerne, wykazują tendencję do drapieżnictwa polując na zające, młode sarny, owce, zjadając ptactwo gniazdujące na ziemi.

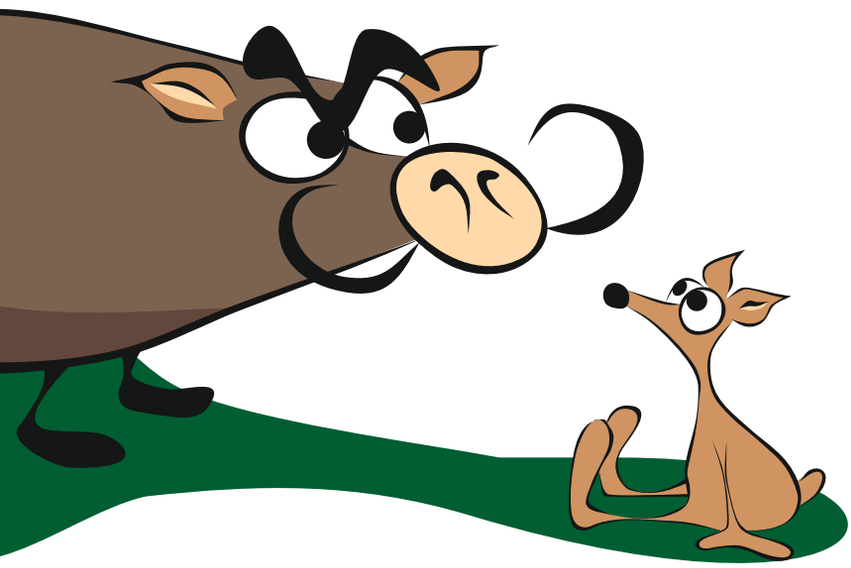

Oswojony dzik może stać się bardzo agresywny, kiedy np. regularnie dokarmiany nagle nie otrzyma „posiłku". Na taką sytuację może zareagować gwałtowną szarżą.

Locha rodząca i wychowująca młode jest skrajnie niebezpieczna kiedy wyczuje, że warchlaki są zagrożone. Zaatakuje w ich obronie, ryzykując własne życie, nie zważając na ból i śmiertelne zagrożenie.
Dzik ma bardzo słaby wzrok, głównie posługuje się zmysłem węchu i słuchu. W środowisku miejskim zmysły, które pozwalają mu dokładnie określić sytuację, w której się znajduje, często zawodzą. Dzieje się tak ze względu na wszechobecny hałas oraz zapach spalin. W sytuacji dużej niepewności atak jest więc, z dziczego punktu widzenia, najrozsądniejszym wyjściem.

Dziki, mimo swojego ociężałego wyglądu, są niezwykle szybkie i sprawne. Tworzą złożone, nawet z kilkudziesięciu osobników grupy rodzinne, zwane watahami.

Przyczyny - dlaczego dziki pojawiają się w mieście?

- Rozrastanie się aglomeracji miejskich oraz połączone z tym kurczenie się naturalnych siedlisk powoduje, że dziki szukają nowych biotopów możliwych do zasiedlenia.

- Człowiek wywiera silną presję w naturalnym środowisku dzików, więc przyzwyczajają się do niej i przestają odczuwać wrodzony lęk.

- Duża produkcja odpadków i ich niewłaściwe przechowywanie, w tym tzw. odpady BIO stanowią doskonałą bazę wysokoenergetycznej karmy dla dzików.

- Celowe dokarmianie dzików jako swego rodzaju atrakcja, wywołuje odruch agresji w przypadku braku karmy dla przyzwyczajonych do tego zwierząt.

- Mieszkańcy miast, w przydomowych ogródkach nie stosują oprysków chemicznych co skutkuje tym, że ogródki stają się idealnym miejscem dla rozwoju pędraków, które są przysmakiem dzików. Buchtują one przydomowe i parkowe trawniki bo lubią korzenie trawy i szukają w nich dżdżownic, larw chrabąszczy, a także gryzoni i kretów.

Zagrożenia
Dlaczego dziki są niebezpieczne?

- Dziki są nosicielami wielu groźnych chorób w tym tzw. zoonoz, którymi mogą zarazić człowieka – gruźlica, włośnica oraz wścieklizna. Takie choroby są trudne w diagnozowaniu i leczeniu. Rany po szarzy goją się długimi miesiącami ze względu na bardzo bogatą florę bakteryjną w gwiździe dzika.

- Mogą roznosić wirusa ASF, który jest skrajnie niebezpieczny dla hodowli trzody chlewnej. Wirus ten jest śmiertelny dla wszystkich świniowatych. W środowisku naturalnym dzika wywołuje liczne padnięcia i śmierć w męczarniach. Z punktu widzenia gospodarki rolniczej może w przeciągu kilku lat doprowadzić do całkowitego załamania w sektorze produkcji trzody chlewnej. Wykryty choćby u jednej sztuki ASF skutkuje likwidacją całej hodowli.

- Dziki dorastają do wagi nawet powyżej 150 kg i w razie poczucia zagrożenia mogą zaatakować człowieka dotkliwie go raniąc, tnąc tzw. szablami lub wyrządzając krzywdę samą masą ciała.

- W każdym mieście, gdzie istnieją dzicze populacje, dochodzi do incydentów z ich udziałem.

Przykłady

- W Lesznie, kobieta regularnie dokarmiała watahę odwiedzającą jej przydomowy ogródek. Brak karmy po przyzwyczajeniu skończył się szarża lochy, która gwałtownie ją odepchnęła. Kobieta upadła i złamała rękę.

- Drugi przykład to spacer po obrzeżach miasta, który skończył się tragicznie dla owczarka na poznańskim Morasku. Pies znalazł barłóg, w którym leżała locha z warchlakami. Locha wyczuła zagrożenie i w obronie młodych bez wahania zaatakowała. Na skutek rozcięcia szablami tętnicy szyjnej pies w przeciągu minuty wykrwawił się.

Zapobieganie
Co my, jako mieszkańcy możemy zrobić?

- Ograniczajmy do minimum kontakt z dzikami. Pod żadnym pozorem ich nie dokarmiajmy.

- Psy podczas spacerów zawsze wyprowadzajmy na smyczy. Ich życie może być zagrożone w przypadku szarży, ale pies sam w sobie stanowi także zagrożenie, ponieważ pod nieobecność lochy może zagryźć jej młode.

- Segregujmy odpadki i przechowujmy je w taki sposób, by uniemożliwić dostęp do nich dzikom.

- Zamykajmy śmieci w szczelnych pojemnikach, a same kubły gromadźmy za szczelnym ogrodzeniem.

- Jeśli to możliwe stosujmy solidne ogrodzenia, które ograniczą buchtowanie dzików na trawnikach oraz ogródkach.

Zapobieganie
Co robią służby?

W celu ograniczania uciążliwości występowania dzików w mieście służby miejskie starają się przede wszystkim ograniczyć ich występowanie. W miarę możliwości budowane są ogrodzenia na granicy z lasami okalającymi miasta. Stosowane są środki o przykrym dla dzików zapachu działających na nie odstraszająco. Tego typu odstraszacze tworzono na bazie potu ludzkiego i były niezwykle skuteczne kiedy zapach człowieka kojarzył się zwierzynie jednoznacznie z niebezpieczeństwem. Odkąd zapach człowieka jest dla dzików czymś zupełnie naturalnym nie ma on racji bytu w odstraszaniu. Rozwiązaniem, nad którym obecnie się pracuje wydaje się relatywnie nowy i zakorzeniony w genetyce dzika strach przed wilkami.

Służby do wyłapywania dzików wykorzystują specjalne odłownie, do których wchodzi od kilku do kilkunastu sztuk. Następnie takie dziki wywożone są daleko poza teren miejski. Jeśli na danym obszarze występuje wirus afrykańskiego pomoru świń odłów musi zakończyć się uśmierceniem zwierząt.
Narzędziem wykorzystywanym do usypiania zwierzyny na odległość jest strzelba Palmera. To broń na sprężone powietrze miotająca strzykawkę wypełnioną silną substancją uspokajającą. Sprawny weterynarz używając tej strzelby może unieruchomić agresywnego dzika nawet z odległości kilkudziesięciu metrów.

W ostateczności kiedy zagrożone jest zdrowie i życie ludzkie właściwe służby uprawnione są do uśmiercenia zwierzęcia za pomocą broni palnej. Ustawa dopuszcza uśmiercenie w celu odparcia ataku lub skrócenie cierpienia zwierzęcia również służbom mundurowym, jednak to myśliwi są najlepiej przygotowani do humanitarnego odebrania życia. Poza swoją wiedzą wykorzystują specjalną amunicję która ma na celu maksymalnie szybkie uśmiercenie agresywnego lub chorego osobnika.

W razie sytuacji kryzysowej wymagającej interwencji informujmy odpowiednie służby, takie jak straż miejska, biuro zarządzania kryzysowego lub Polski Związek Łowiecki.

Straż Miejska Miasta Poznania tel. **986**

Centrum Zarządzania Kryzysowego dla Miasta Poznania

tel. **61 878 41 49**

Polski Związek Łowiecki. Zarząd okręgowy w Poznaniu
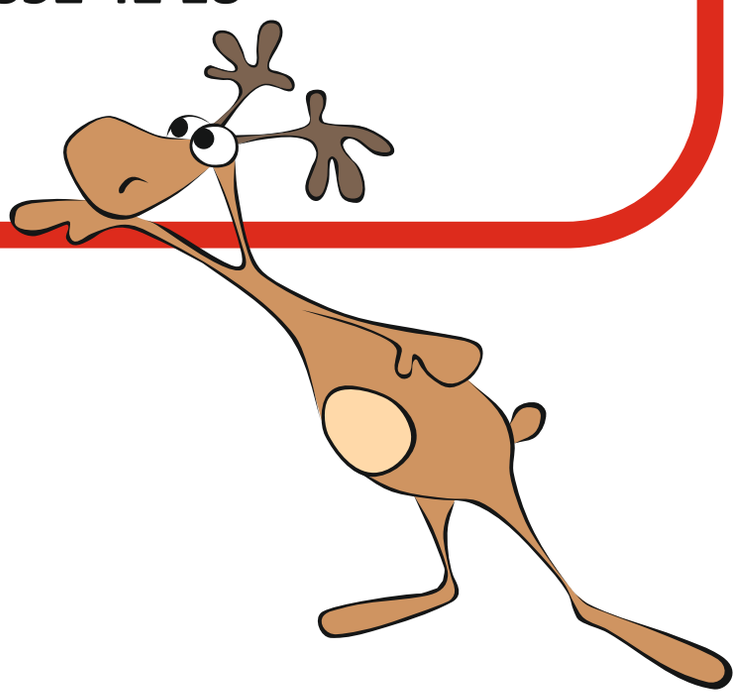
tel. **61 852 42 18**